

სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:

პაატა ქათამაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი)
ვასილ როინიშვილი, მათა სულხანიშვილი

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი განხილვის გარეშე

საკასაციო საჩივრის ავტორი – შპს «თ-ი»

მოწინააღმდეგე მხარე – ნ. ს-ი

მესამე პირები – პ. თ-ა, ნ. ბ-ე, კ. ჟ-ი

გასაჩივრებული განჩინება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს
სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 11 ოქტომბრის განჩინება

კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი
გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

დავის საგანი – დივიდენდის გადახდა, ზიანის ანაზღაურება

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი :

2009 წლის 7 სექტემბერს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სარჩელით მიმართა ნ. ს-მა მოპასუხე შპს «თ-ის» მიმართ და მოითხოვა მის სასარგებლოდ შპს «თ-ისათვის» 126937.2 ლარის დაკისრება.

სარჩელის თანახმად, ნ. ს-ი წარმოადგენდა შპს «თ-ის» პარტნიორს. მის საკუთრებაში იყო აღნიშნული საზოგადოების 1.1%-იანი წილი. ამ წილზე საკუთრების უფლება მას წარმოეშვა შპს «თ-ის» რეგისტრაციის დღიდან და ეს უფლება არსებობდა 2006 წლის 2 მაისამდე, ვიდრე ნ. ს-ი კუთვნილ წილზე საკუთრების უფლებას გადასცემდა შპს «თ-ს», რის სანაცვლოდაც მიიღო საკუთრების უფლება სს «თ-ის» გარკვეული რაოდენობის აქციებზე. 2004 და 2005 წლებში შპს «თ-ს» ჰქონდა წლიური მოგება, რის შედეგადაც ნ. ს-ის კუთვნილი დივიდენდის ოდენობა შეადგენდა 68550 ლარს, კერძოდ, 2004 წლის წმინდა მოგებიდან ნ. ს-ს დივიდენდის სახით უნდა მიეღო 23010 ლარი, ხოლო 2005 წლის მოგებიდან კი 45540 ლარი. დასახელებული თანხიდან შპს «თ-ის» მიერ გადახდილ იქნა მხოლოდ მცირე ნაწილი – საზოგადოებამ ნ. ს-ს გადასცა მხოლოდ 11505 ლარი, რისი გათვალისწინებითაც

დავალიანება ამ დროისათვის შეადგენდა 57045 ლარს. იმის გამო, რომ 2004 წლის დივიდენდი 23000 ლარის ოდენობით უნდა განაწილებულიყო პარტნიორებს შორის არაუგვიანეს 2005 წლის 1 აპრილისა, ხოლო 2005 წლის დივიდენდი 45540 ლარი არაუგვიანეს 2006 წლის 1 აპრილისა, ამასთან, რამდენადაც ამ ვალდებულებიდან შესრულებული იყო აღნიშნული დროისათვის მხოლოდ მცირედი ნაწილი, ნ. ს-ს მიადგა მნიშვნელოვანი ზიანი. ზიანი გამოიხატებოდა მიუღებელ შემოსავალში, კერძოდ, თანხის დროულად გადახდის შემთხვევაში ნ. ს-ი შემლებდა ამ თანხების სესხის სახით გაცემას, რის შედეგადაც მიიღებდა დამატებით შემოსავალს, რაც საშუალოდ შეადგენდა ყოველთვიურად 3 პროცენტს. ვადაგადაცილების პერიოდისა და დავალიანების ოდენობის გათვალისწინებით, ამგვარად მიყენებულმა ზიანმა შეადგინა 69892.2 ლარი. ამდენად, მოსარჩელის მითითებით, შპს «თ-ის» მიმართ მოსარჩელის მოთხოვნა ძირითადი თანხისა და ზიანის სახით ჯამში 126937.2 ლარს შეადგენდა (ტომი 1, ს.ფ. 1-12).

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო შემდეგ გარემოებებზე მითითებით:

2006 წლის მარტში შპს «თ-ის» პარტნიორმა ნ. ს-მა პირადი განცხადებით მოითხოვა კომპანიის პარტნიორობიდან გასვლა, შენატანის დაბრუნება და მის საკომპენსაციოდ სს «თამ-ში» შპს «თ-ის» აქციებიდან 701478 ცალი აქციის მიღება. 2006 წლის 2 მაისს ნ. ს-მა წილის დათმობის შესახებ ხელშეკრულების საფუძველზე შპს «თ-ში» თავისი კუთვნილი წილი – 1.1%, მისგან გამომდინარე ყველა უფლებასთან ერთად, დათმო პარტნიორობიდან გასვლით. მოსარჩელემ კომპანიაში წილთან ერთად პარტნიორობიდან გასვლით დათმო ის მოთხოვნები და აქტივები, რაც ამ წილზე საკუთრებიდან გამომდინარეობდა, მათ შორის, შესაძლო დივიდენდის მიღების უფლებაც, რომელიც წლის დათმობის შემდეგ გადავიდა შპს «თ-ის» პარტნიორებზე მათი წლების პროპორციულად;

დივიდენდის მიღების უფლება შპს-ში პარტნიორობის თანმდევი და განუყოფელი აქცესორული უფლებაა. ამასთან, პარტნიორობა და დივიდენდის მიღების უფლება ისეა დაკავშირებული ერთმანეთთან, რომ პარტნიორობის გარეშე იგი არც შეიძლება არსებობდეს, პარტნიორობის გადასვლა სხვა პირებზე ავტომატურად იწვევს მიუღებელი დივიდენდის მიღების უფლების, როგორც კომპანიის წილზე საკუთრების განუყოფელი ნაწილის გადასვლასაც. თუკი შპს «თ-იდან» დივიდენდის მიღების უფლება დარჩებოდა ნ. ს-ს, მაშინ სპეციალური დათქმა უნდა ყოფილიყო ამის შესახებ წილის დათმობის ხელშეკრულებაში, რაც არ განხორციელებულა;

კომპანიაში დათმობილი წილის სანაცვლოდ, მოსარჩელემ 2006 წლის 2 მაისის აქციების გადაცემის ხელშეკრულების საფუძველზე, შპს «თ-ისაგან» მიიღო სს «თამ-ში» საზოგადოების კუთვნილი აქციები – 701478 აქცია. ამდენად, ნ. ს-მა პარტნიორობიდან გამომდინარე მოთხოვნები დათმო სხვა შესრულების მიღების სანაცვლოდ, რაც წარმოადგენდა ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველს;

მოსარჩელის მიერ სარჩელზე დართული მტკიცებულებები არ წარმოადგენს შპს «თ-იდან» დივიდენდის მიღების უფლების დამადასტურებელ მტკიცებულებებს;

სარჩელი ხანდაზმულია, ვინაიდან მოთხოვნის უფლების წარმოშობის მომანტიდან (2005-2006 წლების 1 აპრილიდან) გასულია ხანდაზმულობის 3 წლიანი ვადა, რაც მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველს წარმოადგენს (ტომი 1, ს.ფ. 34-43, 54-62).

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 3 სექტემბრის საოქმო განჩინებით აღნიშნულ საქმეში მესამე პირებად დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის გარეშე ჩაეხენ: პ. თ-ა, ნ. ბ-ე, კ. ჟ-ი (ტომი 1, ს.ფ. 91-94).

ამავე სასამართლოს 2009 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით ნ. ს-ის სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მოპასუხე შპს «თ-ს» ნ. ს-ის სასარგებლოდ დაეკისრა 94137.96 ლარის გადახდა (ძირითადი თანხის სახით 48827 ლარი, ხოლო ზიანის სახით 45300 ლარი).

საქალაქო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

ნ. ს-ი წარმოადგენდა შპს «თ-ის» საწესდებო კაპიტალის 1.1% წილის მფლობელს და დასახელებული საზოგადოების პარტნიორს. აღნიშნული წილი ნ. ს-მა დათმო მასა და შპს «თ-ს» შორის 2006 წლის 2 მაისს დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე;

შპს «თ-ს» 2004 წლის და 2005 წლისათვის ჰქონდა წმინდა მოგება, საიდანაც უნდა განაწილებულიყო პარტნიორთა დივიდენდი;

შპს «თ-მა» ნ. ს-ს გადაუხადა 2005 წლის 17 მაისის მდგომარეობით 8208 ლარი, ხოლო 2007 წლის 17 მაისისათვის - 11505 ლარი.

საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ რამდენადაც მოსარჩელე წარმოადგენდა შპს «თ-ის» პარტნიორს, მას პარტნიორობიდან გამომდინარე, ჰქონდა უფლება მიეღო საზოგადოების მოგებიდან თავისი წილობრივი მონაწილეობის შესაბამისი მოგება (დივიდენდი). საზოგადოებას მითითებული პერიოდისათვის ჰქონდა მოგება და ამ მოგებაში პარტნიორის, ნ. ს-ის დივიდენდმა შეადგინა, ერთ შემთხვევაში, 2004 წლის მოგებიდან - 23010 ლარი, ხოლო 2005 წლის მოგებიდან - 45540 ლარი. მოპასუხე მხარეს რაიმე საპირისპირო მტკიცებულება იმასთან დაკავშირებით, რომ საზოგადოებას დასახელებული პერიოდისათვის მოგება არ ჰქონია და შესაბამისად, არც დივიდენდი საზოგადოების პარტნიორთა შორის არ უნდა განაწილებულიყო, სასამართლოსათვის არ წარუდგენია.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ შპს «თ-ს» დასახელებული პერიოდისათვის (2004-2005 წლები) ჰქონდა წმინდა მოგება და ამ მოგებიდან ნ. ს-ს, მისი საზოგადოების საწესდებო კაპიტალში წილობრივი მონაწილეობიდან გამომდინარე, წარმოეშვა მოთხოვნა დივიდენდზე. ამასთან, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მხარეთა შორის სადავო იყო სწორედ ის საკითხი, განხორციელდა, თუ არა მოსარჩელის მიერ წილის დათმობის ხელშეკრულების დათმობით, დივიდენდზე მოთხოვნის დათმობაც.

სასამართლომ არ გაიზიარა მოპასუხე მხარის მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ ნ. ს-ს, რომელმაც 2006 წლის 2 მაისს დათმო შპს «თ-ის»

წილი და გადასცა იგი ამავე საზოგადოებას, აღარ გააჩნდა დივიდენდის მოთხოვნის უფლება, რადგან წილზე საკუთრების უფლებასთან ერთად დივიდენდის მიღების უფლებაც გადაეცა წილის მიმღებს.

სასამართლომ მიუთითა დივიდენდის მიღების უფლების სამართლებრივ ბუნებაზე და განმარტა, რომ პარტნიორობა საზოგადოებაში პარტნიორს ანიჭებს უფლებას, მიიღოს მისი წილობრივი მონაწილეობიდან გამომდინარე გარკვეული მოგება (დივიდენდი) და პარტნიორის აღნიშნული უფლების – დივიდენდის მიღების უფლების განხორციელება დამოკიდებულია საზოგადოების მიერ წმინდა მოგების მიღებაზე. სწორედ საზოგადოების მიერ წმინდა მოგების პირობებში ხდება პარტნიორის მოგების მიღების უფლების რეალიზაცია და აღნიშნული უფლების განხორციელება იმდაგვარად, რომ პარტნიორს უკვე წარმოეშობა დივიდენდის მიღებაზე მოთხოვნის უფლება. ეს უკანასკნელი კი, სასამართლოს მოსაზრებით, განხილულ უნდა იქნეს პარტნიორის უფლების ნაყოფად, რომელიც თავის მხრივ, წარმოადგენს სამოქალაქო ბრუნვის დამოუკიდებელ ობიექტს.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა სამოქალაქო კოდექსის 154-ე მუხლზე და აღნიშნა, რომ უფლებამოსილება ნივთზე ან უფლებაზე შეუძლებელს ხდის ამ ნივთისა, თუ უფლების ნაყოფის მიღებას ამ უფლებამოსილების ვადისა და მოცულობის შესაბამისად, თუ კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. მოცემულ შემთხვევაში დადგინდა, რომ საზოგადოებამ წმინდა მოგება მიიღო იმ პერიოდში (2004-2005 წლები), როდესაც ნ. ს-ი საზოგადოების პარტნიორს წარმოადგენდა, რომელსაც როგორც საზოგადოების 1.1 პროცენტი წილის მესაკუთრეს წარმოეშვა დივიდენდის მიღებაზე მოთხოვნის უფლება. ეს უკანასკნელი კი წარმოადგენდა არა საზოგადოების პარტნიორობიდან გამომდინარე უფლებას, არამედ მის ნაყოფს.

2006 წლის 2 მაისის წილის დათმობის ხელშეკრულების დათქმიდან: «წილის დათმობით, წილის მიმღებზე გადადის ხელშეკრულების საგანთან დაკავშირებული ყველა უფლება-მოვალეობა წილის პროპორციული მატერიალური და არამატერიალური პასივები და აქტივები», გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოცემული ჩანაწერი გულისხმობდა პარტნიორის უფლება-მოვალეობების გადაცემას და არა პარტნიორის განხორციელებული, უკვე რეალიზებული უფლების – ნაყოფის გადაცემას. ამდენად, სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელის მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ 2006 წლის ხელშეკრულების ძალით წილის და მასთან დაკავშირებული უფლება-მოვალეობების წილის პროპორციული მატერიალური ან არამატერიალური პასივისა და აქტივის გადაცემა გულისხმობდა ხელშეკრულების დადების თარიღიდან მოყოლებული ყველა უფლებისა და მოვალეობის, პასივისა და აქტივის მხარის შეცვლას. რაც შეეხებოდა უფრო ადრე, წილის მესაკუთრეობიდან გამომდინარე მოთხოვნას დივიდენდზე, იგი გადაცემულად ვერ ჩაითვლებოდა საამისოდ სპეციალური დათქმის არარსებობის გარეშე. სასამართლოს მოსაზრებით, მოპასუხის მიერ განვითარებული მსჯელობის გაზიარების შემთხვევაში გამოდიოდა, რომ ნ. ს-ის მიერ კუთვნილი დივიდენდის მიღების შესახებ მოთხოვნის მესამე პირზე გასხვისების

შემთხვევაში საზოგადოება უფლებამოსილი იყო შედავებოდა მესამე პირს, საზოგადოების პარტნიორობიდან გასული ნ. ს-ის მიერ გასხვისებული მოთხოვნის თაობაზე, რაც მოკლებული იყო სამართლებრივ საფუძველს.

საქალაქო სასამართლომ არ გაიზიარა მოპასუხე მხარის მტკიცება დივიდენდზე მოთხოვნის ნაწილში მოსარჩელის მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით. აღნიშნულთან მიმართებით სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელის წარმომადგენლის პოზიცია, რომ მოცემული მოთხოვნის მიმართ უნდა გავრცელებულიყო არა სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი ნორმებით დადგენილი ხანდაზმულობის ვადები, არამედ «მეწარმეთა შესახებ» საქართველოს კანონის მე-15 მუხლით დადგენილი სპეციალური ვადა, კერძოდ 5-წლიანი ხანდაზმულობის ვადა. ამასთან, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოპასუხის მიერ დივიდენდის სახით 2007 წლის 11 მაისს ნ. ს-ის სასარგებლოდ 11505 ლარის გადახდით, სამოქალაქო კოდექსის 137-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაწესიდან გამომდინარე, ფაქტობრივად განხორციელდა დასახელებულ მოთხოვნაზე ხანდაზმულობის ვადის დენის შეწყვეტა. იმის გათვალისწინებით, რომ 2004 წლის წმინდა მოგებიდან ნ. ს-ის კუთვნილი დივიდენდის განაწილების და გადაცემის ვადა დადგა 2005 წლის აპრილიდან, ხოლო 2005 წლის წმინდა მოგებიდან გამომდინარე დივიდენდის განაწილების და შესრულების ვადა საზოგადოებისათვის დადგა 2006 წლის აპრილიდან, სასამართლომ მოსარჩელის მოთხოვნა 2004-2005 წლების მოგებიდან კუთვნილი დივიდენდის მიღების თაობაზე, ხანდაზმულად არ ჩათვალა.

სამოქალაქო კოდექსის 361-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული ნორმის თანახმად, ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას. ამავ კოდექსის 427-ე მუხლის თანახმად, ვალდებულებითი ურთიერთობა წყდება კრედიტორის სასარგებლოდ ვალდებულების შესრულებით (შესრულება), ხოლო კოდექსის 429-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, კრედიტორმა მოვალის მოთხოვნით შესრულების მთლიანად ან ნაწილობრივ მიღების შესახებ უნდა გასცეს ამის დამადასტურებელი დოკუმენტი.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის პირველ და მესამე ნაწილებზე და მიიჩნია, რომ განსახილველ შემთხვევაში, მოპასუხემ ვერ დაადასტურა ის გარემოება, რომ ნ. ს-მა წილთან ერთად დათმო დივიდენდზე მოთხოვნის უფლებაც. ამასთან, მხარეს რაიმე მტკიცებულება იმის დასადასტურებლად, რომ საზოგადოების მიერ განხორციელდა მოსარჩელის მიმართ დივიდენდის გაცემა და ვალდებულების შეწყვეტა, სასამართლოსათვის არ წარუდგენია.

საქალაქო სასამართლომ მოსარჩელის მოთხოვნა ფულადი ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილებისათვის მიუღებელი შემოსავლის თაობაზე ასევე დასაბუთებულად მიიჩნია სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით გათვალისწინებული და მე-400 მუხლის «ა» პუნქტის დანაწესიდან გამომდინარე. ამასთან, სასამართლომ გაითვალისწინა, რომ ფული წარმოადგენს მაღალი ბრუნვაუნარიანობის მქონე ობიექტს და განსაკუთრებულ მტკიცებას არ საჭიროებს ფულადი

ვალდებულების შესრულების დაყოვნებისას ამით გამოწვეული ზიანი. მითუმეტეს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, მოპასუხის მიერ სადავო არ გამხდარა მოსარჩელის მტკიცება იმაზე, რომ თანხების დროულად მიღების შემთხვევაში, ფულადი თანხების გასესხების მეშვეობით მიიღებდა შემოსავალს. მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელე ყოველთვიურად ვადის გადაცილებისათვის გადასახდელი პროცენტის ოდენობად მოითხოვდა დავალიანების 3%-ის დაკისრებას მოპასუხისათვის, თუმცა სასამართლომ გონივრულად ჩათვალა მისი შემცირება 2%-მდე.

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ნ. ს-ის მოთხოვნა შპს «თ-ის» მიმართ ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილებულიყო, მოპასუხე მხარეს მის სასარგებლოდ დივიდენდის სახით უნდა დაკისრებოდა 48 827 ლარი (უკვე მიღებული დივიდენდის გამოკლებით, ანუ 68540 – 8208 ლარი – 11505 ლარი = 48 827 ლარი), ხოლო მიუღებელი შემოსავლის სახით 45300 ლარი (ტომი 1, ს.ფ. 150-163).

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა შპს «თ-მა», რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა (ტომი 1, ს.ფ. 173-182).

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 11 ოქტომბრის განჩინებით შპს «თ-ის» სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ სწორი სამართლებრივი შეფასება საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, დავის გადაწყვეტისას მართებულად იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 152-ე, 154-ე, 317-ე, 361-ე, 129-ე, 130-ე, 137-ე მუხლებით, ასევე, «მეწარმეთა შესახებ» საქართველოს კანონის მე-15, 50-ე მუხლებით და სარჩელის დაკმაყოფილებას საფუძვლად დაუდო ნორმათა სწორი განმარტება.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სააპელაციო საჩივრის პრეტენზია იყო დაუსაბუთებელი და მასში მითითებული გარემოებები არ ქმნიდნენ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების მატერიალურ და პროცესუალურ-სამართლებრივ საფუძვლებს (ტომი 2, ს.ფ. 93-102).

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა შპს «თ-მა», რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

კასატორი მიიჩნევს, რომ მოსარჩელემ პარტნიორობიდან გასვლით დათმო ის მოთხოვნები და აქტივები, რაც მის წილზე საკუთრებიდან გამომდინარეობდა. ხელშეკრულებიდან ნათლად ჩანს, რომ ნ. ს-მა შპს «თ-ის» სასარგებლოდ დათმო ხელშეკრულების საგნიდან გამომდინარე ყველა უფლება-მოვალეობა, რაც მოიცავს დივიდენდის მიღების უფლებასაც. ამასთან, მოსარჩელემ 2006 წლის 2 მაისის ხელშეკრულების საფუძველზე, შპს «თ-ისაგან» მიიღო სს «თ-ის» 701478 ლარის ნომინალური ღირებულების აქციები,

რითაც მან დათმო პარტნიორობიდან გამომდინარე მოთხოვნები (მათ შორის დივიდენდის მიღების უფლება) სხვა შესრულების მიღების სანაცვლოდ, რაც ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველია.

კასატორის მითითებით, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ხელშეკრულებაში არსებული ჩანაწერი გულისხმობს პარტნიორის უფლება-მოვალეობების გადაცემას და არა პარტნიორის განხორციელებული, რეალიზებული უფლების (ნაყოფის) გადაცემას, თუმცა აღნიშნული მოსაზრება არ არის დასაბუთებული. სასამართლო ეყრდნობა მხოლოდ მოწინააღმდეგე მხარის აზრს, რომ დივიდენდის მოთხოვნის უფლება გადაცემულად ვერ ჩაითვლება საამისოდ სპეციალური დათქმის არარსებობის გამო. სასამართლო არ ასაბუთებს, თუ რატომ საჭიროებს აღნიშნული სპეციალურ დათქმას, მაშინ როდესაც ხელშეკრულებაში გარკვევით წერია, რომ წილის დათმობით წილის მიმღებზე გადადის ხელშეკრულების საგანთან დაკავშირებული ყველა უფლება-მოვალეობა.

კასატორის განმარტებით, დივიდენდის მიღების უფლება პარტნიორობის თანამდევნი და განუყოფელი უფლებაა. «მეწარმეთა შესახებ» საქართველოს კანონის 50-ე მუხლის პირველი აბზაცის თანახმად, პარტნიორებს აქვთ წლიური გაუნაწილებელი მოგების მიღების უფლება, მოგების ჩათვლით და ზარალის გამოკლებით, თუ კანონით ან საზოგადოების წესდებით ანდა პარტნიორთა გადაწყვეტილებით დაშვებულია ამ თანხის განაწილება პარტნიორებს შორის. ამ ნორმაში კანონმდებელმა აქცენტი გააკეთა პარტნიორებზე. პარტნიორობა და დივიდენდის მიღების უფლება კი ისეა დაკავშირებული ერთმანეთთან, რომ პარტნიორობის გარეშე იგი არ შეიძლება არსებობდეს. საზოგადოებიდან ერთ-ერთი პარტნიორის გასვლა ავტომატურად იწვევს სხვა პარტნიორებზე მიუღებელი დივიდენდის მიღების უფლების, როგორც წილზე საკუთრების უფლების განუყოფელი და თანამდევნი უფლების გადასვლას. ამიტომ, კასატორს მიაჩნია, რომ თუკი შპს «თ-იდან» დივიდენდის მიღების უფლება დარჩებოდა ნ.ს-ს, მაშინ ამის შესახებ სპეციალური დათქმა უნდა ყოფილიყო წილის დათმობის ხელშეკრულებაში. მოცემულ შემთხვევაში ასეთი რამ არ განხორციელებულა. პირიქით, მან წილის დათმობით დათმო ხელშეკრულების საგნიდან (წილიდან) გამომდინარე, იმ დროისათვის არსებული უფლება-მოვალეობები – წილის პროპორციული მატერიალური და არამატერიალური აქტივები და პასივები. შესაბამისად, დივიდენდის მიღების უფლება ნ.ს-ისგან სხვა პარტნიორებზე გადავიდა მათი წილების პროპორციულად.

კასატორის მოსაზრებით, დაუსაბუთებელია სასამართლოს მსჯელობა ზიანის დაკისრების ნაწილში, ვინაიდან ზიანის დამადასტურებელი დოკუმენტი საქმეში არ არის წარმოდგენილი (ტომი 2, ს.ფ. 113-121).

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ შპს «თ-ის» საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააკველაციო სასამართლოს მიერ დადგენილადაა მიჩნეული შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

ნ. ს-ი წარმოადგენდა შპს «თ-ის» პარტნიორს, რომლის წილი საწესდებო კაპიტალში შეადგენდა 1.1 პროცენტს;

2006 წლის 2 მაისს ნ.ს-სა და შპს «თ-ს» შორის დაიდო ხელშეკრულება, რომლის მიხედვით, ნ.ს-მა, საზოგადოების პარტნიორობიდან გასვლით, თავისი კუთვნილი წილი (1.1 პროცენტი) დაუთმო შპს «თ-ს»;

დათმობილი წილის საკომპენსაციოდ, 2006 წლის 2 მაისის ხელშეკრულებით, შპს «თ-მა» ნ. ს-ს საკუთრებაში გადასცა სს «თამ-ში» შპს «თ-ის» კუთვნილი 701478 ცალი აქცია, რომლის ნომინალური ღირებულება შეადგენს 701478 ლარს;

შპს «თ-ს» 2004-2005 წლებში ჰქონდა წმინდა მოგება, საიდანაც ნ.ს-ს, საზოგადოებაში მისი წილის პროპორციულად, წარმოემვა მოთხოვნის უფლება დივიდენდზე;

შპს «თ-მა» ნ. ს-ს 2005 წლის 17 მაისს გადაუხადა 11505 ლარი, ხოლო 2007 წლის 17 მაისს – 8208 ლარი.

სააკველაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოსარჩელე ნ. ს-ს გააჩნდა დივიდენდის მოთხოვნის უფლება შპს «თ-ის» 2004-2005 წლების წმინდა მოგებიდან, რომელიც მას არ დაუთმია შპს «თ-თან» 2006 წლის 2 მაისს დადებული «წილის დათმობის» ხელშეკრულებით.

კასატორის მოსაზრებით, საზოგადოების მოგებიდან შესაძლო დივიდენდის მიღების უფლება მოსარჩელემ დათმო 2006 წლის 2 მაისის «წილის დათმობის» ხელშეკრულებით, ვინაიდან ამ ხელშეკრულებით შპს «თ-ზე» წილთან ერთად გადავიდა მასთან დაკავშირებული ყველა უფლება-მოვალეობა, მათ შორის, წილის პროპორციული მატერიალური აქტივები. კასატორი უთითებს «მეწარმეთა შესახებ» საქართველოს კანონის 50-ე მუხლზე და მიიჩნევს, რომ დივიდენდის მიღების უფლება პარტნიორობის თანამდევი და განუყოფელი უფლებაა, ამიტომ, თუ პარტნიორი საზოგადოებიდან გასვლით თმობს წილს, იგი წილთან ერთად თმობს დივიდენდის მიღების უფლებასაც.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საკითხის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანია დივიდენდის სამართლებრივი ბუნების გარკვევა. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების პარტნიორთა ქონებრივი უფლებებიდან ყველაზე მნიშვნელოვანია მოგების წილის (დივიდენდის) მიღების უფლება («მეწარმეთა შესახებ» კანონის 50-ე მუხლი, სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქციით). ეს უფლება მოიცავს დივიდენდის მიღების ზოგად უფლებას (დივიდენდის მიღების უფლება) და კონკრეტული სამეურნეო წლის ბოლოს პარტნიორის მიერ საზოგადოების მოგების ნაწილის მოთხოვნის უფლებას (დივიდენდის მოთხოვნის უფლება). მათ შორის განსხვავება იმაშია, რომ პირველი უფლება წარმოიშობა საზოგადოების პარტნიორად გახდომის მომენტიდან, ხოლო მეორე – საზოგადოების პარტნიორთა კრების მიერ მოგების განაწილების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მომენტიდან («მეწარმეთა შესახებ» კანონის 47-ე მუხლის მესამე ნაწილის «მ» ქვეპუნქტი, სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქციით).

მითითებულ ნორმათა მიხედვით, დივიდენდის გაცემა საწარმოს საქმიანობის ჩვეულებრივი პროცესი კი არ არის, არამედ განსაკუთრებული შემთხვევაა, რომელიც შესაბამისი პროცედურის დაცვით ხორციელდება. დივიდენდის გაცემის საფუძველი შეიძლება იყოს საწარმოში მოგების არსებობა და საზოგადოების პარტნიორთა კრების გადაწყვეტილება პარტნიორებზე დივიდენდის გაცემის შესახებ.

მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნა იმის შესახებ, რომ, ვინაიდან შპს «თ-ში» 2004-2005 წლებში არსებობდა მოგება, ამიტომ მოსარჩელეს წარმოემვა დივიდენდის მოთხოვნის უფლება. საკასაციო სასამართლო აღნიშნულ დასკვნას არ ეთანხმება, ვინაიდან, როგორც აღინიშნა, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში სამეურნეო წლის ბოლოს საზოგადოების მოგების ნაწილის მოთხოვნის (დივიდენდის მოთხოვნის) უფლების წარმოშობა აუცილებლად საჭიროებს პარტნიორთა კრების გადაწყვეტილებას. ამდენად, მოსარჩელე ნ. ს-ს დივიდენდის მოთხოვნის უფლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში ექნებოდა, თუ დამტკიცდებოდა, რომ შპს «თ-ის» პარტნიორთა კრების გადაწყვეტილებით საწარმოს წლიური მოგება გადანაწილდა დივიდენდების სახით. ასეთი კრების ჩატარების ფაქტზე ვერც მოსარჩელე უთითებს და არც მოპასუხე ადასტურებს მის არსებობას.

აქედან გამომდინარე, დაუსაბუთებელია სააპელაციო სასამართლოს დასკვნა, რომ მოსარჩელეს გააჩნდა დივიდენდის მოთხოვნის უფლება შპს «თ-ის» 2004-2005 წლების წმინდა მოგებიდან. აღნიშნული უფლების არსებობას, ვერც ის გარემოება ადასტურებს, რომ შპს «თ-მა» მოსარჩელეს 2005 წლის 17 მაისს გადაუხადა 11505 ლარი, ხოლო 2007 წლის 17 მაისს – 8208 ლარი. საქმეში არსებული არც ერთი მტკიცებულებით არ დასტურდება, რომ თანხის გადახდა განხორციელდა საწარმოს 2004-2005 წლების წმინდა მოგებიდან პარტნიორებზე დივიდენდების გაცემის შესახებ საზოგადოების პარტნიორთა კრების გადაწყვეტილებით.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, სადავო პერიოდის დივიდენდზე მოსარჩელის მოთხოვნის უფლება წილზე საკუთრების უფლებისაგან დამოუკიდებელი უფლებაა და მისი განკარგვა შესაძლებელია წილზე საკუთრების უფლებისაგან დამოუკიდებლად. საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა მართებული იქნებოდა იმ შემთხვევაში, თუ სადავო პერიოდის დივიდენდზე მოსარჩელეს მოთხოვნის უფლება ექნებოდა. განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელეს გააჩნდა ზოგადად დივიდენდის მიღებისა და არა დივიდენდის მოთხოვნის უფლება. პალატა განმარტავს, რომ დივიდენდის მიღების უფლება განუყრელად არის დაკავშირებული პარტნიორად ყოფნასთან და მისი სხვა პირისათვის გადაცემა წილისაგან დამოუკიდებლად დაუშვებელია. დივიდენდის მოთხოვნის უფლება კი შეიძლება პარტნიორის თანხმობით სხვა პირმაც განახორციელოს. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში პარტნიორი საზოგადოების კრედიტორს წარმოადგენს და მას, როგორც კრედიტორს, უფლება აქვს თავისი მოთხოვნა დივიდენდზე სხვა პირს დაუთმოს. თავად დივიდენდის მოთხოვნის უფლება, როგორც ითქვა, პარტნიორს წარმოემოხა იმ მომენტიდან, როცა პარტნიორთა

კრება მიიღებს გადაწყვეტილებას საზოგადოების მოგების განაწილების შესახებ.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ დაუსაბუთებელია მოსარჩელის მოთხოვნა იმ შემთხვევაშიც, თუ გავიზიარებთ მის მოსაზრებას, რომ იგი სადავო პერიოდის დივიდენდზე მოთხოვნის უფლების მქონე პირია. აღნიშნული დასკვნის საფუძველს იძლევა მხარეთა შორის 2006 წლის 2 მაისს დადებული «წილის დათმობის» ხელშეკრულება, კერძოდ, ამ ხელშეკრულების თანახმად, პარტნიორმა ნ. ს-მა (წილის დამთმობი), პარტნიორობიდან გასვლით, თავისი კუთვნილი 1.1% წილი დაუთმო შპს «თ-ს» (წილის მიმღები), რომელმაც მიიღო აღნიშნული წილი. «წილის დათმობით» «წილის მიმღებზე» გადავიდა ხელშეკრულების საგანთან დაკავშირებული ყველა უფლება-მოვალეობა, წილის პროპორციული მატერიალური და არამატერიალური პასივები და აქტივები.

საკასაციო პალატის მოსაზრებით, წილის პროპორციული მატერიალური აქტივი, მოცემულ შემთხვევაში, გულისხმობს არა ზოგადად დივიდენდის მიღების უფლებას, არამედ დივიდენდის მოთხოვნის უფლებას, რომელიც ხელშეკრულების დადების მომენტში გააჩნდა «წილის დამთმობს». სხვაგვარად, წილთან ერთად დივიდენდის მიღების უფლების დათმობის თაობაზე ხელშეკრულებაში სპეციალური მითითების აუცილებლობა არ არსებობს, ვინაიდან დივიდენდის მიღების უფლება განუყრელადაა დაკავშირებული პარტნიორად ყოფნასთან და მისი სხვა პირისათვის გადაცემა წილისაგან დამოუკიდებლად დაუშვებელია. ამ უფლების გადაცემა შესაძლებელია მხოლოდ წილთან ერთად, ამიტომ წილის დათმობით ამ უფლების დათმობაც ხდება. სხვა საკითხია დივიდენდის მოთხოვნის უფლების გადაცემა, ვინაიდან იგი დამოუკიდებელი უფლებაა და წილის გადაცემის შემთხვევაში ავტომატურად არ გადადის წილის მიმღებზე. ამდენად, წილის დათმობის (გასხვისების) დროს ხელშეკრულებაში სპეციალურად უნდა აღინიშნოს დივიდენდის მოთხოვნის უფლების გადაცემის თაობაზე. მოცემულ შემთხვევაში ეს პირობა დაცულია, ვინაიდან ხელშეკრულებაში მითითებულია არა მხოლოდ წილის დათმობის, არამედ ამ წილის პროპორციული მატერიალური აქტივის დათმობის თაობაზეც, რაც, უპირველესად, გულისხმობს ხელშეკრულების დადებისას არსებულ და არა სამომავლო აქტივს. წილის დათმობის ხელშეკრულების დადების მომენტში კი, წილის პროპორციულ მატერიალურ აქტივს შეიძლება წარმოადგენდეს სწორედ დივიდენდის მოთხოვნის უფლება. ამდენად, ნ. ს-მა წილთან ერთად დივიდენდის მოთხოვნის უფლების დათმობით დაკარგა მოპასუხისაგან მისი მოთხოვნის უფლება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველები.

საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლომ ფაქტობრივი გარემოებები სამართლებრივად სწორად არ შეაფასა, რამაც

განაპირობა საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილების მიღება. აღნიშნულის გამო გასაჩივრებული განჩინება უნდა გაუქმდეს და მიღებული ახალი გადაწყვეტილებით ნ.ს-ის სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის პირველი წინადადების თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება, აგრეთვე, სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას, ხოლო ამავე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, შესაბამისად, შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

განსახილველ შემთხვევაში შპს «თ-ს» სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი აქვს სახელმწიფო ბაჟი – 3766 ლარი, ხოლო საკასაციო საჩივარზე – 4706.85 ლარი. აქედან გამომდინარე, ნ. ს-ს შპს «თ-ის» სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სააპელაციო და საკასაციო საჩივრებზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი – 8472.85 ლარი.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. შპს «თ-ის» საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 11 ოქტომბრის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
3. ნ. ს-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს;
4. ნ. ს-ს შპს «თ-ის» სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სააპელაციო და საკასაციო საჩივრებზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი – 8472.85 ლარი;
5. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.